

Vandmiljøprojekt koster fugleliv i Gødstrup Engso

Trods ihærdige protester fra fuglevenner gennem et helt årti lokkes hundredevis af fuglepar stadig til at forsøge at yngle i den lavvandede Gødstrup Engso, men det er nærmere undtagelsen end reglen, at deres unger kommer på vingerne. Enten druknes de i pludselig stigninger af vandstanden, eller også omkommer de i hård vind og bølgeskvalp.

I de første otte år som vandmiljøplanprojekt fra 2003 til 2011 har der kun været to år med normal ynglesucces, hævder folkene bag Holmegaard Mose Komite. De har gang på gang appelleret til myndighederne både lokalt og centralt for at få styr på udsvingene i vandstanden, men hidtil forgæves.

Konfrontationen skyldes, at naturvenner og myndigheder ser to helt forskellige formål med den nyskabte sø. Naturvennerne hæfter sig ved, at der er opstået et ganske enestående fugleliv med store bestande af bl.a. lappedykkere og ænder, mens myndighederne holder fast i, at søen, der

har kostet skatteyderne 3,4 mio. kr., først og fremmest skal fungere som rensningsanlæg for landbrugets spild af gødningsstoffer. Til det formål er det en fordel med hyppige oversvømmelser, fordi de fremmer omsætningen af især kvælstof.

Imidlertid tager sagen sig næsten tragikomisk ud, når myndighedernes egne kontrolmålinger af rensningseffekten afslører, at søen kun leverer 53 procent af den teoretisk beregnede effekt. Man får altså ikke tilnærmelsesvis fuld valuta for investeringen, samtidig med at fuglelivet tilsyneladende ødelægges næsten hvert eneste år.

Kun halv effekt

Området udgør den sydlige del af Porsmose, der indgår i Holmegaards Mose-komplekset, og i historisk tid har det aldrig været en naturlig sø men en mose. Allerede i 1800-tallet blev mosen udgrøftet, hvorefter tørvelagene blev gravet af og brugt til brændsel.

I begyndelsen af 1950'erne etablerede lodejerne et afvandingsystem med pumper, som gjorde det muligt at opdyrke mosen. I nedbørsrige vintermåneder blev området dog ofte oversvømmet som følge af utilstrækkelig pumpekapacitet eller driftsstop. Hen på foråret væltede fuglene bogstaveligt talt ind men måtte atter vige, når pumpen gik i gang og fjernede vandet.

Situationen var helt klart uholdbar og krævede en løsning med en permanent sø. Det skete i 2003 med økonomisk støtte fra statens Vandmiljøplan II. Prisen var 3,4 mio. kr. i kompensation og andre ydelser til søens private ejere.

Hvad angår selve formålet med at oprette den nye sø, så blev der betalt en høj pris. I en faglig rapport fra 2011 har forskere fra Danmarks Miljøundersøgelser sammenlignet 56 nyoprettede vådområders »omkostningseffektivitet«, når det gælder fjernelse af landbrugets kvælstofforurening. Gødstrup Engso kom ind på 23. pladsen, med en pris på 13.788 kr. pr. fjernet ton kvælstof.

De 10 billigste projekter rangerede mellem 859 kr. og 11.459 kr. pr. ton, mens de 10 dyreste projekter fordelte sig mellem 22.809 kr. og 44.588 kr.

Disse tal var dog baseret på beregninger, som forudsatte, at det 91 hektar store vådområde på årsbasis skulle kunne fjerne 246 kilo kvælstof pr. hektar. I alt skulle den nye sø tilbageholde 22,1 ton kvælstof om året, men det var kun teori. I en anden rapport om overvågning af vandmiljøet fra 2005 rapporteres resultaterne af et års direkte målinger af kvælstoffjernelse i Gødstrup Engso, og her er der tale om helt andre tal.

I stedet for de beregnede 22,1 ton blev der blot fjernet 9 ton, hvilket svarer til 41 procent. Hvor hver hektar var sat til at fjerne 246 kilo kvælstof, blev den reelle tilbageholdelse kun på 100 kilo pr. hektar. Det betyder, at Gød-

Gødstrup Engso

Nyskabt lavvandet engso på 55 hektar fra 2003 i sydlige del af Porsmose mellem Næstved og Haslev. Hele projektområdet udgør 91 hektar.

Finansieret som vådområdeprojekt efter Vandmiljøplan II. Teoretisk kvælstoffjernelse på 246 kilo pr. hektar.

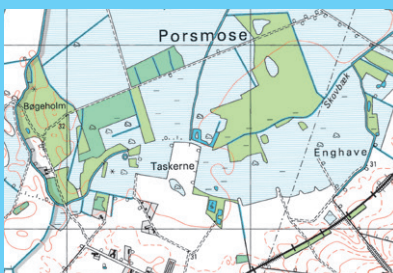
Pris: 3,4 mio. kr. eller 37.003 kr. pr. hektar (2006).

Rigt fugleliv men negativt påvirket af store udsving i vandstanden. Privat ejet.

Kortene er fra 1893 og 1995.

Næstved Kommune.

Koordinater: 6129243, 682699.

Den sorthalsede lappedykker har ynglet i engsøen med helt op til 42 par i 2006. Den hører til en af de mere sjældne lappedykkere i Danmark. Foto: Carsten G. Laursen.

strup Engsø pludselig rykker helt ned blandt de 10 dyreste projekter.

Når det gælder fuglelivet, har den nye sø tilsyneladende givet god valuta

for pengene. Før 2003 rummede området ingen bemærkelsesværdige arter, hverken som ynglefugle eller på træk. I marts 2014 rummede den ornitologi-

ske database hele 190 forskellige arter. Det er nok til at sikre Gødstrup Engsø en placering blandt top-ti på listen over de bedste af landets 75 nye fuglesøer.

KILDER

Forfatterens besøg på lokaliteten, 21. september 2012.

Hansen, Kjeld: Dårligt design i nye søer giver for få fugle. Fugle og Natur nr. 3. Dansk Ornitologisk Forening 2009.

Hansen, L.B., Källström, M., Jørgensen, S.L. & Hasler, B.: Vådområders omkostningseffektivitet. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet, 2011. – Faglig rapport fra DMU nr. 835. <http://www.dmu.dk/Pub/FR835.pdf>.

Hoffmann, C.C., Baattrup-Pedersen, A., Jeppesen, E., Amsinck, S.L. & Clausen, P.: Overvågning af Vandmiljøplan II Vådområder 2005. Danmarks Miljøundersøgelser. 128 s. 2006 – Faglig rapport fra DMU nr. 576. http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrapporter/rapporter/FR576.pdf

Petersen, J. & B. Tureby: Søen der blev tømt i yngletiden. Fugle og Natur, nr. 4, november 2004.

www.holmegaardmose.dk/

Mange vandfugle yngler – eller har gjort yngleforsøg – i Gødstrup Engsø, og søen kunne blive en af de bedste fuglesøer på Sjælland, hvis myndighederne magtede at styre vandstanden. Med stabile hydrologiske forhold vil den lavvandede sø tiltrække bl.a. lille lappedykker, toppet lappedykker, gråstrubet lappedykker, knopsvane, grågås, knarand, atlingand, skeand, blishøne og hættemåge som ynglefugle. Foto: Rune Larsen.

Fuglelivet i Gødstrup Engso

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet i Gødstrup Engso, så brug dette link: www.dofbasen.dk.

Herunder ses en oversigt over de 190 fuglearter, som er registreret fra **Gødstrup Engso**, pr. 17. marts 2014. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Sortstrubet Lom (1/3)	Stor Skallesluger (109/1632)	Sortklire (42/132)	Hvid Vipstjert (67/242)
Lille Lappedykker (22/38)	Hvæsevåge (26/262)	Rødben (149/635)	Silkehal (1/26)
Toppet Lappedykker (411/3616)	Sort Glente (1/1)	Hvidklire (64/128)	Gærdesmutte (12/20)
Gråstrubet Lappedykker (109/453)	Rød Glente (52/61)	Svaleklire (49/80)	Jernspurv (34/63)
Nordisk Lappedykker (4/8)	Havørn (382/530)	Tinksmed (88/526)	Rødhals (16/31)
Sorthalset Lappedykker (124/1316)	Rørhøg (256/387)	Mudderklire (28/51)	Nattergal (61/116)
Skarv (173/1227)	Blå Kærhøg (91/104)	Dværgmåge (23/68)	Blåhals (1/1)
Rørdum (30/30)	Duehøg (9/9)	Hættemåge (145/25117)	Rødstjert (8/9)
Sølvhejre (67/120)	Spurvehøg (56/85)	Stormmåge (90/20599)	Bynkefugl (64/128)
Fiskehejre (345/1366)	Musvåge (164/388)	Sølvmåge (65/493)	Stenpikker (3/3)
Hvid Stork (5/6)	Fjeldvåge (76/97)	Svartbag (28/49)	Ringdrossel (1/1)
Knopsvane (274/1303)	Stor Skrigeørn (2/2)	Rovterne (5/12)	Solsort (32/87)
Pibesvane (5/41)	Kongeørn (3/3)	Splitterne (1/2)	Sjagger (45/1414)
Sangsvane (74/809)	Fiskeørn (169/227)	Fjordterne (122/228)	Sangdrossel (24/53)
Sædgås (30/1337)	Tårnfalk (125/177)	Havterne (1/2)	Vindrossel (9/199)
Kortnæbbet Gås (4/16)	Dværgfalk (2/2)	Dværgterne (6/19)	Misteldrossel (5/22)
Blisgås (112/10604)	Lærkefalk (6/6)	Sortterne (16/53)	Græshoppesanger (30/35)
Grågås (403/74210)	Vandrefalk (31/32)	Hvidvinget Terne (6/45)	Flodsanger (1/1)
Indisk Gås (1/1)	Agerhøne (47/184)	Klippehue/Tamdue (1/3)	Savisanger (1/1)
Canadagås (68/984)	Fasan (25/122)	Huldue (68/157)	Sivsanger (65/92)
Bramgås (106/11318)	Vandrikse (4/4)	Ringdue (72/2222)	Kærsanger (58/136)
Knortegås (10/3701)	Engsnarre (4/4)	Tyrkerdue (2/2)	Rørsanger (18/32)
Gravand (114/458)	Grønbenet Rørhøne (18/29)	Gøg (108/267)	Gulbug (13/22)
Pibeand (313/48728)	Blishøne (162/11046)	Høgeugle (3/3)	Gærdesanger (26/44)
Knarand (281/1195)	Trane (94/498)	Skovhornugle (1/2)	Tornsanger (62/251)
Krikand (360/19059)	Strandskade (87/220)	Mosehornugle (3/5)	Havesanger (14/23)
Gråand (257/32916)	Lille Præstekrave (45/86)	Mursejler (82/4564)	Munk (37/90)
Spidsand (113/1747)	Stor Præstekrave (39/161)	Isfugl (1/1)	Gransanger (69/192)
Atlingand (152/397)	Hjejle (9/136)	Sortspætte (3/3)	Løvsanger (57/265)
Skeand (231/1632)	Strandhjejle (4/13)	Stor Flagspætte (27/52)	Fuglekonge (5/11)
Rødhovedet And (6/6)	Vibe (256/15885)	Lille Flagspætte (5/6)	Grå Fluesnapper (1/1)
Taffeland (325/14188)	Dværggryle (1/1)	Sanglærke (87/586)	Broget Fluesnapper (1/2)
Troldand (300/12818)	Temmincksryle (6/28)	Digesvale (77/1573)	Skægmejse (1/3)
Bjergand (5/11)	Krumnæbbet Ryle (1/1)	Landsvale (155/9695)	Halemejse (14/43)
Ederfugl (9/77)	Almindelig Ryle (7/30)	Bysvale (87/2744)	Sumpmejse (23/40)
Sortand (2/20)	Brushane (65/326)	Skovpiber (6/7)	Sortmejse (3/5)
Bøffeland (16/16)	Dobbeltbekkasin (62/351)	Engpiber (56/343)	Blåmejse (27/72)
Hvinand (155/959)	Lille Kobbessnepe (1/5)	Skærpiber (1/1)	Musvit (41/137)
Lille Skallesluger (135/605)	Småspove (1/5)	Gul Vipstjert (9/361)	Spætmejse (7/18)
Toppet Skallesluger (3/4)	Storspove (25/137)	Bjergvipstjert (2/2)	Træløber (2/5)

Korttået Træløber	(1/1)
Pungmejse	(1/1)
Pirol	(2/2)
Rødrygget Tornskade	(12/14)
Stor Tornskade	(8/8)
Skovskade	(11/19)
Husskade	(58/322)
Allike	(24/1057)

Råge	(33/1011)
Sortkrage	(4/5)
Gråkrage	(89/2282)
Ravn	(71/116)
Stær	(99/5783)
Gråspurv	(5/33)
Skovspurv	(20/275)
Bogfinke	(36/377)

Kvækerfinke	(10/74)
Grønirisk	(35/409)
Stillits	(80/742)
Grønsisken	(19/2162)
Tornirisk	(34/143)
Bjergirisk	(1/12)
Stor Gråsisken	(5/170)

Lille Gråsisken	(2/2)
Lille Korsnæb	(5/38)
Dompap	(9/24)
Kernebider	(8/10)
Gulspurv	(78/497)
Rørspurv	(101/385)
Bomlærke	(5/5)

Herunder ses en oversigt over de 19 andre dyr (end fugle), som er registreret fra **Gødstrup Engsø**, pr. 17. marts 2014. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Grøn Frø	(2/6)
Lille Kålsommerfugl	(1/15)
Grønåret Kålsommerfugl	(2/7)
Aurora	(5/10)
Citronsommerfugl	(5/8)

Dagpåfugleøje	(8/26)
Admiral	(3/3)
Nældens Takvinge	(7/23)
Det Hvide C	(1/2)
Okkergul Randøje	(1/1)

Pindsvin	(1/1)
Hare	(9/17)
Egern	(1/1)
Ræv	(2/2)
Ilder	(1/1)

Mink	(1/1)
Lækat	(1/1)
Rådyr	(17/40)
Snog	(1/1)

Plantelivet i Porsmose

TBU 39a/60: Porsmose+Studemose+Bøgholm

Af den tidligere interessante vegetation har der længe næsten intet været tilbage. Dog fandtes den meget sjældne rank viol endnu talrigt i Studemose-partiet så sent som i 1960'erne, men arten

er nu sandsynligvis helt forsvundet. Den ligeledes meget sjældne tørveviol er også fundet i mosen.

Bøgholm er en meget blandet skov med en del gammel egeskov, askeskov, noget bøgeskov og meget rødgran. Fra Bøgholm kendes ørnebregne, bjergrør-

hvene, majblomst, alm. høgeurt, katteskæg, liljekonval, bleg star og poresvampen *Laetiporus sulphureus*; i skovsumpene vokser langakset, forlænget og stiv star, kær- og smalbladet mangeløv, dagpragtstjerne, kær- og sumpfladstjerne.

I en elleskov i østenden af Bøgholm er fundet humle, vrietorn og den sjældne poresvamp *Ganoderma lucidum*. Fra en ellesump i Porsmose kendes desuden den meget sjældne kæmpe-rapgræs.

Kilder: se Gravesen 1976.